

هرکه مالیات طلبد و زمین را آباد نسازد، شهرها و مردم را
به هلاکت افکنده است و کارش استقامت نیابد مگر اندکی.
نامه ۵۳ نهج البلاغه

مدیریت توسعه روستا
گذار به سوی روستای الکترونیک

شادون دکتر حسن میرزایی اهرنجانی
دکتر علی اصغر پور عزت
علی اصغر سعید آبادی

نویسندگان:

مدیریت توسعه روستا

گذار به سوی روستای الکترونیک

RURAL DEVELOPMENT
MANAGEMENT

شادون دکتر حسن میرزایی اهرنجانی
دکتر علی اصغر پور عزت
علی اصغر سعید آبادی

انتشارات میدانچس

ناشر کتاب‌های دانشگاهی

9 786009 368396

مدیریت توسعه روستا گذار به سوی روستای الکترونیک

نویسندگان

شادروان دکتر حسن میرزایی اهرنجانی
(دانشیار گروه مدیریت دولتی دانشگاه تهران)

دکتر علی اصغر پورعزت
(دانشیار گروه مدیریت دولتی دانشگاه تهران)

علی اصغر سعدآبادی
(دانش آموخته مدیریت دولتی دانشگاه تهران)

انتشارات میدانچی

بهار ۱۳۹۲

سرشناسه : میرزایی اهرنجانی، حسن، ۱۳۲۱-۱۳۹۰.
عنوان و نام پدیدآور : مدیریت توسعه روستاه گذار به سوی روستای الکترونیک
نویسندگان حسن میرزایی اهرنجانی، علی اصغر پورعزت،
علی اصغر سعدآبادی.

مشخصات نشر : تهران: انتشارات میدانچی، ۱۳۹۲.
شابک : ۱۲۰۰۰۰ ریال 978-600-93683-9-6

وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : عمران روستایی -- مدیریت
موضوع : عمران روستایی -- ایران
موضوع : عمران روستایی -- ایران -- مدیریت
رده بندی کنگره : پورعزت، علی اصغر، ۱۳۶۷-
رده بندی دیویی : HN ۴۹ م ۴ ۱۳۹۲
شماره کتابشناسی ملی : ۳۰۷/۱۴۱۲

مدیریت توسعه روستا؛ گذار به سوی روستای الکترونیک

نویسندگان: دکتر حسن میرزایی اهرنجانی،
دکتر علی اصغر پورعزت، علی اصغر سعدآبادی

مدیر تولید: معصومه رضانی
مدیر اجرایی: مرضیه حیدری
طراح جلد و صفحات داخلی: آتلیه انتشارات میدانچی
حروفچینی و صفحه آرایی: انتشارات میدانچی
ارتباطات: عاطفه سوری، زهرا جوادی
قطع: رقعی
نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۲
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
بهاء: ۱۲۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۶۸۳-۹-۶

دفتر مرکزی: تهران، سهرودی شمالی،
کوی متحیری، پلاک ۶۰، طبقه ۳، واحد ۱۲

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

هرگونه کپی برداری و درج مطالب این کتاب در منابع دیگر منوط
به اجازه کتبی ناشر بوده و طبق قوانین حمایتی وزارت فرهنگ و
ارشاد اسلامی، متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

تلفن: ۸۸ ۵۱۵۱ ۵۰

پایگاه اینترنتی:
WWW.MEIDANCHI.IR

از مراکز پخش کتاب و کتابفروشی های تهران و شهرستان ها خواهشمندیم جهت دریافت امتیاز پخش
کتاب های انتشارات میدانچی فقط با تلفن ۸۸۵۱۵۱۵۰ تماس حاصل نمایند.

سایر نویسندگان، اجر معنوی این اثر را به روح استاد
فرزانه و عارف خویش، دکتر حسن میرزایی اهرنجانی
(۱۳۲۱-۱۳۹۰) تقدیم می‌نمایند.

همچنین، نویسندگان و ناشر کلیه منافع مالی حاصل
از این چاپ و چاپ‌های آتی این کتاب را به مراکز
حمایت از کودکان سرطانی اهدا می‌کنند.

با نام و یاد یگانه معشوق ازلی و ابدی که به یقین یاد نامش مایه آرامش جانهاست

روستا، نقطه‌ای برای شروع توسعه شکل‌های انسانی سازمان یافته است؛ شروعی که گویا پایانی ندارد و به نظر می‌رسد که آدمیان همواره مشتاق برگشت به روستاهای خاطره‌انگیز خویش‌اند؛ روستا جایی است که آدمی حقیقت حیات خویش را بهتر درمی‌یابد و آنچه از فراگرد رشد و توسعه، در خویش‌تن خویش متجلی ساخته را با می‌شناسد.

مدیریت توسعه و پیشرفت روستا، مدیریت پیشرفت آدمی و جامعه‌ای است که در آن زندگی می‌کند. گویا اگر روستا اصلاح و سالم شود، شهرها زودتر و ساده‌تر به مسیر سلامت و اصلاح هدایت می‌شوند. به نظر می‌رسد که این نقطه آغازین پیشرفت، نقطه ثقل موفقیت در نیل به توسعه پایدار مبتنی بر ارزش‌های انسانی است.

گویا همسان با طبیعت پاکیزه سالم، سرشت‌های پاکیزه و قابل اعتماد نیز در فرهنگ ساده روستایی بهتر ادراک می‌شود و این چیزی بود که استاد فقید مرحوم دکتر حسن میرزایی اهرنجانی به خوبی دریافته بود و به وضوح و صراحت بیان می‌کرد! این کتاب یادگار اوست؛ هم از آن جهت که او بنیان‌گذار این تفکر در باب ضرورت آغاز از روستا بود و هم این که کتاب با اشاره او آغاز شد و متأسفانه بدون او پایان یافت.

او در جلسات زایش و بالندگی تفکر که معمولاً در طلایع بهار برپا می‌داشت، از ضرورت هم‌نوایی با طبیعت و نو شدن همگام با نو شدن طبیعت و عبرت از حال و هوای گیاهان خشک و فرسوده‌ای که ناگهان جوانی می‌کنند و به وجد می‌آیند می‌گفت.

از نی می‌گفت و اینکه بیت‌های زیر خلاصه دیوان مولوی، بلکه خلاصه خویش‌تن مولوی‌اند:

بشنو از نی چون حکایت می‌کند   از جدایی‌ها شکایت می‌کند
کز نیستان تا مرا بیریده‌اند   از نفیرم مرد و زن نالیده‌اند
سینه خواهم شرحه شرحه از فراق   تا بگویم شرح درد اشتیاق
هر کسی کو دور ماند از اصل خویش   بازجوید روزگار وصل خویش

(مثنوی معنوی، ۵۳)

و گویا روستا اولین منزل خروج از نیستان و بلکه منزل اول هیبوط و عروج همه آدمیان است. گویا آنگاه که آدم 7 از نیستان هیبوط کرد، ابتدا روستا را پدید آورد؛ روستایی آرام، مطمئن، زیبا و قابل اعتماد برای زندگی به همراه حوا 8 و فرزندان‌شان. بدین سان شاید روستا، علامتی باشد که در اولین منزل پس از هیبوط، به یادگار مانده است.

و استاد این حقیقت را به زیبایی در سلوک خویش دریافته بود؛ از این رو، از شهر به ظاهر متمدن گریزان بود و گویا علائم نخستین را در حاشیه شهر جست‌وجو می‌کرد.

اجر معنوی این کتاب توسط سایر نویسندگان به روح بزرگوار ایشان اهدا می‌شود و درآمد مادی حاصل از این چاپ و تمامی چاپ‌های بعدی نیز به مراکز حمایت از کودکان سرطانی اهدا می‌شود. این کتاب مشتمل بر یازده فصل است. در فصل اول، مقدمه‌ای بر مفهوم‌شناسی توسعه خواهیم داشت. در فصل دوم، به مبانی ارزشی توسعه از دیدگاه اسلام پرداخته شده است. فراگرد توسعه، فقط هنگامی پایدار می‌شود که با مشارکت مردم و با حضور فعال آنان برنامه‌ریزی، اجرا و کنترل شود؛ فصل سوم با عنوان «از برنامه‌ریزی توسعه تا توسعه روستایی» به این مقوله خواهد پرداخت. در فصل چهارم، تصویر روستاهای ایران در تاریخ معاصر رصد شده است. روستا یک سیستم است و توسعه آن مستلزم اتخاذ رویکرد سیستمی به همه ورودی‌ها، تولیدات و خروجی‌های روستاست؛ فصل پنجم به بررسی و تحلیل شاخص‌ها و ابزارهای لازم در جهت نیل به توسعه روستایی می‌پردازد. فصل ششم نقش ارتباطات در توسعه روستایی را رصد می‌کند. عدالت فضایی و اصلاحات ارضی در فصل هفتم مورد بررسی قرار گرفته‌اند. توسعه هر روستا به طرحی ویژه نیاز دارد. برنامه‌ریزان کاردان توسعه نیز می‌دانند که سیر توسعه هر روستا، سیری ویژه است که قابل الگوبرداری محض نیست؛ هرچند عبرت‌انگیز، قابل تأمل و تکامل یافتنی باشد و بتواند دستمایه توسعه طرح‌های ویژه تلقی شود؛ بنابراین، فصل هشتم به مطالعه تطبیقی برنامه‌های توسعه روستایی می‌پردازد. نهادهای گوناگونی در توسعه روستاهای ایران نقش ایفا می‌کنند. فصل نهم به بررسی و ارزیابی عملکرد و نتایج اقدامات این نهادها اختصاص یافته است. فصل دهم، به بررسی نقاط قوت و ضعف برنامه‌های توسعه روستایی در ایران پرداخته و مقوله جذاب و قابل تأمل روستای الکترونیک و سازه‌های آن در فصل یازدهم مورد بررسی قرار می‌گیرد.

نویسندگان بر خود لازم می‌دانند که از همکار ارجمند جناب آقای دکتر غلامرضا طالقانی که در ابتدای راه همراه آنان بوده و دیدگاه‌ها و همچنین جزوه منتشرنشده خود در باب توسعه روستا را بی‌دریغ در اختیار آنان قرار داده است، تشکر کنند. در هر صورت قرار بر این شد که ایشان روایت دیگری از کتاب را عرضه کنند؛ هرچند اجر معنوی ایشان در کمک به توسعه مفاهیم این کتاب نیز محفوظ است.

همچنین نویسندگان از سرکار خانم مریم نائینی به لحاظ دقت نظر در صفحه‌پردازی و تدوین ظاهر کتاب تشکر می‌کنند.

همچنین از همه همکاران، دانشجویان و علاقه‌مندانی که در مسیر تدوین کتاب و پس از آن، با اظهار نظرها، انتقادات و سؤالات خویش نویسندگان را یاری داده‌اند و یاری خواهند داد، سپاسگزاری می‌شود.

علی اصغر پورعزت
علی اصغر سعدآبادی

نمایه

الگوی مصرف، ۱۰۷، ۱۰۸	اتکاء به خود، ۲۱، ۲۲، ۲۳
امنیت غذایی، ۱۱۶، ۱۲۵، ۱۶۰، ۱۶۲	اثبات‌گرایی، ۱۶
۱۶۳، ۱۹۷	احیای اراضی، ۱۴۶، ۱۴۹
انقلاب سبز، ۱۱۶، ۱۱۸	اشتغال، ۲۸، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۵۸، ۱۰۰
انواع توسعه، ۱۷	۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۱، ۱۱۸، ۱۲۱
اینترانت و اکسترانت، ۲۰۴	۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۹، ۱۳۶، ۱۴۲
آب آشامیدنی، ۱۰۱، ۱۲۷	۱۶۱، ۱۷۸، ۱۸۵، ۲۲۰
آزادی، ۲۰، ۲۱۸	اصلاحات ارضی، ۶، ۳۱، ۱۱۰، ۱۱۹
آموزش الکترونیک، ۲۰۴، ۲۱۰	۱۲۳، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۵۰
آهنگ رشد، ۱۰۰، ۱۰۳	۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۹
برنامه توسعه، ۷۸، ۱۱۳، ۱۷۱، ۱۷۲	۱۷۴، ۱۷۶، ۱۹۸
۱۹۴، ۱۹۹	افزایش مصرف، ۲۵
برنامه دورنگر، ۱۹۴	اقتصاد معیشتی، ۱۰۷
برنامه سالانه، ۱۹۴	اکوتوریسم، ۱۳۴
برنامه منعطف و پویا، ۱۹۴	الگوسازی بر مبنای مقتضیات، ۲۳، ۳۹

- برنامه‌ریزی توسعه، ۷۵، ۸۱، ۸۶، ۸۸
- ۹۵
- برنامه‌های غلطان، ۱۹۴، ۲۰۰
- برنامه‌های ملی، ۱۵۶
- بنیاد مسکن، ۱۷۴، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۵
- ۱۸۶، ۱۸۹، ۱۹۵، ۱۹۸
- بومی‌سازی، ۲۹، ۷۶، ۲۰۷
- بهره‌وری، ۲۳، ۳۸، ۹۱، ۱۰۳، ۱۰۴
- ۱۰۷، ۱۱۱، ۱۱۵، ۱۱۷، ۱۲۶، ۱۲۷
- ۱۳۳، ۱۳۶، ۱۴۶، ۱۵۰
- بیهسازی بافت باارزش، ۱۷۴، ۱۸۴
- بیکاری، ۸۸، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸
- بیکاری غیرارادی، ۱۰۰، ۱۱۲
- بیکاری فصلی، ۱۰۰، ۱۱۲
- پست بانک، ۲۰۴، ۲۰۹، ۲۱۰
- پیشرفت، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۰، ۲۶، ۲۸
- ۲۹، ۳۲، ۳۳، ۳۶، ۳۸، ۳۹، ۴۷، ۶۰
- ۸۲، ۸۴، ۱۲۶، ۲۱۴، ۲۱۷
- پیشرفت صنعتی، ۱۵
- تجارت الکترونیک، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۱۰
- تجدد، ۱۴، ۲۴، ۲۵، ۲۷، ۲۸
- تخصیص منابع، ۱۲۹
- ترقی، ۱۴، ۱۵، ۲۶، ۲۷، ۶۰
- تعاونی زنان روستایی، ۱۶۱، ۱۷۷، ۱۷۸
- ۱۷۹
- تعاونی‌های کشاورزی، ۱۷۹
- تعاونی‌های زنان، ۱۷۴، ۱۷۹
- تعاونی‌های کشاورزی، ۱۷۴
- تعلقات ملی، ۱۵۶، ۱۶۴
- تعلیم و تربیت، ۹۱
- تعلیم و تربیت و کارآموزی، ۷۶، ۷۷
- تغییر، ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۲۱، ۲۲، ۲۳
- ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۳۴، ۳۹، ۷۵، ۷۷، ۷۸
- ۷۹، ۸۰، ۸۲، ۸۳، ۸۵، ۸۷، ۹۰، ۹۱
- ۹۲، ۹۴، ۱۰۰، ۱۱۸، ۱۳۸، ۱۶۶
- ۱۹۶
- تغییر برنامه‌ریزی شده، ۱۴، ۲۶
- تغییرات اجتماعی، ۲۱، ۲۷، ۸۷
- تغییرات زیربنایی، ۱۷
- تمایل به گسست، ۱۵۶، ۱۶۴
- توپوگرافیک، ۱۰۰
- توزیع مجدد زمین، ۱۴۶، ۱۴۷
- توسعه، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹
- ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹
- ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹
- ۷۵، ۷۶، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴
- ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲
- ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷
- ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳
- ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰
- ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸
- ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۹، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷
- ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳
- ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۶، ۱۷۸
- ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶
- ۱۸۷، ۱۸۹، ۱۹۳، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷

توسعه ملی، ۲۰، ۱۱۶، ۱۲۹، ۱۶۲
توسعه و عمران روستایی، ۱۴، ۹۰، ۱۳۹،
۱۵۵، ۱۵۷، ۱۶۹، ۱۷۲، ۱۸۵، ۱۹۷،
۱۹۸

توسعه هولوگرافیک، ۲۰۳، ۲۰۴
تولید ناخالص ملی، ۲۶
تیپ انتقالی، ۱۰۰، ۱۰۱
جمعیت پژوهی، ۱۰۰، ۱۰۳
جهاد سازندگی، ۹۷، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۶۰،
۱۶۹، ۱۷۴، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۶،
۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۸، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷،
۲۱۸

جهاد کشاورزی، ۱۸۲
جهانگردی روستایی، ۱۱۶
حکومت الکترونیک و پیشخوان دولت،
۲۰۴
حمل و نقل، ۱۰۸، ۱۱۷، ۱۲۸، ۱۳۴،
۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۱،
۲۱۶

خانواده روستایی، ۱۰۰، ۱۰۷، ۱۰۸،
۱۰۹
خودکفایی، ۳۵، ۹۰، ۹۱
خودیاری، ۷۶، ۷۷، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۱۱۱
دانش بومی، ۱۱۶، ۱۲۲، ۱۳۱، ۲۱۴
درآمد، ۱۸، ۳۱، ۳۵، ۳۷، ۱۰۳، ۱۰۷،
۱۱۶، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۶، ۱۶۰، ۱۷۵،
۱۷۷، ۱۸۰، ۱۸۹
دفتر مناطق محروم، ۱۷۴، ۱۹۰

۱۹۸، ۱۹۹، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷،
۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰
توسعه اجتماعی، ۲۰، ۱۱۹، ۱۲۲
توسعه اداری، ۴۴
توسعه از دیدگاه امام علی، ۷، ۴۴
توسعه اقتصادی، ۱۸، ۲۰، ۲۲، ۹۰
توسعه انسانی، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۸،
۶۴، ۶۵، ۷۲، ۱۶۰، ۱۶۹
توسعه پایدار، ۵، ۱۳، ۲۳، ۳۳، ۳۶، ۴۳،
۴۸، ۵۱، ۶۵، ۶۸، ۷۲، ۷۳، ۷۶،
۱۱۹، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۳۵، ۱۵۶،
۱۶۳، ۱۸۰، ۱۸۸، ۱۹۰، ۱۹۹، ۲۰۴،
۲۰۵، ۲۱۹

توسعه در اسلام، ۴۴، ۴۵، ۴۸
توسعه روستایی، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶،
۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۷۳، ۸۰، ۸۲، ۸۴،
۸۶، ۸۸، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۱۱۲، ۱۱۳،
۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱،
۱۲۲، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۲۹، ۱۳۰،
۱۳۱، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۸، ۱۴۳،
۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲،
۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۱، ۱۷۲،
۱۷۳، ۱۸۶، ۱۹۰، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵،
۱۹۷، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۵، ۲۱۲،
۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۰

توسعه روستایی همه جانبه، ۱۴، ۳۸، ۴۰
توسعه سیاسی، ۱۹، ۴۴، ۵۳، ۷۲، ۱۱۹
توسعه فرهنگی، ۲۰

- روستاهای پراکنده، ۱۰۰، ۱۰۲
- روستای الکترونیک، ۱۴۳، ۱۴۴،
- ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۱۰، ۲۱۱،
- ۲۱۳، ۲۱۲
- روستای هوشمند، ۲۰۴، ۲۱۱
- رونق نسبی، ۱۹۴، ۱۹۸
- رویگرد فیزیکی - کالبدی، ۱۱۸
- رویگرد تکنوبورکراتیک، ۱۵۶
- زمین‌گردی، ۱۳۴، ۱۳۷، ۱۴۳
- زمینه‌های موروثی، ۷۶
- ژئوتوریسم، ۱۳۴
- سازمان تعاون روستایی، ۱۷۷
- ساماندهی فضای، ۱۸۳
- سرمایه، ۳۸، ۸۰، ۸۱، ۹۴، ۱۱۵، ۱۱۶،
- ۱۲۷، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۸
- سرمایه اجتماعی، ۱۱۶
- سرمایه معنوی، ۴۳، ۴۴
- سطح درآمد، ۳۵، ۱۹۷
- سطح دسترسی، ۲۰۴، ۲۰۷
- سطح رفاه، ۱۲۱، ۱۲۸، ۱۹۴، ۱۹۹
- سطح سواد، ۲۵
- سکونت‌گاه‌های روستایی، ۱۸۳
- سند چشم انداز، ۱۸۲
- سند چشم‌انداز، ۲۹، ۱۹۴، ۱۹۶، ۱۹۷،
- ۲۰۰
- سیاست توسعه، ۱۵۷
- سیاست‌های حمایتی، ۱۱۶
- سیستم ارتباطات، ۱۳۴، ۱۴۱
- دگریاری، ۱۰۰
- دهبان، ۱۷۴، ۱۸۶
- دهیاری، ۱۷۴، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۹۰،
- ۱۹۶
- راه‌های ارتباطی، ۱۳۴
- رشد، ۵، ۱۴، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۱، ۲۳، ۲۶،
- ۲۷، ۲۸، ۳۰، ۳۲، ۳۳، ۳۵، ۳۹، ۴۰،
- ۴۱، ۴۴، ۴۵، ۴۷، ۵۳، ۵۷، ۷۸، ۸۲،
- ۸۹، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷،
- ۱۰۸، ۱۱۱، ۱۱۳، ۱۱۵، ۱۱۷، ۱۱۸،
- ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۲۶،
- ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۳، ۱۳۶،
- ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۱،
- ۱۶۲، ۱۷۰، ۱۷۶، ۱۹۰، ۲۰۰، ۲۱۰،
- ۲۱۳، ۲۱۱
- رشد اقتصادی، ۱۸، ۲۶
- رشد فراگیر، ۴۴
- روحیه جهادی، ۱۷۴
- روستا، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۵، ۷۵، ۷۶،
- ۷۷، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۶،
- ۸۷، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۱۰۳،
- ۱۱۹، ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۹،
- ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳،
- ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۹۶، ۱۹۷،
- ۱۹۸، ۲۱۹، ۲۲۰
- روستا، ده و قریه، ۱۴
- روستاهای پراکنده، ۱۰۲
- روستاهای متمرکز، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۱۲

عمران, ۱۴, ۳۱, ۳۲, ۴۰, ۵۸, ۵۹, ۶۰,
۶۲, ۸۰, ۹۰, ۱۳۹, ۱۵۵, ۱۵۷, ۱۶۰,
۱۶۸, ۱۶۹, ۱۷۱, ۱۷۲, ۱۸۰, ۱۸۱,
۱۸۲, ۱۸۳, ۱۸۴, ۱۸۵, ۱۸۶, ۱۹۰,
۱۹۵, ۱۹۶, ۱۹۷, ۱۹۸, ۱۹۹, ۲۱۸,
۲۱۹

فرار سرمایه, ۱۴۶, ۱۵۲

فراگرد توسعه روستایی, ۷۶, ۱۶۲

فرایند صنعتی شدن, ۱۰۳

فرهنگ, ۲۱, ۲۴, ۲۷, ۳۱, ۳۵, ۷۵, ۷۶,
۷۷, ۷۸, ۷۹, ۸۹, ۱۱۱, ۱۲۲, ۱۴۵,
۱۴۸, ۱۸۰, ۲۱۴, ۲۱۶, ۲۱۹, ۲۲۰

فرهنگ تک حلقه‌ای, ۷۶

فرهنگ روستا, ۷۶, ۷۷, ۹۷

فرهنگ همیاری, ۱۰۰, ۱۱۱

فقر, ۱۷, ۲۰, ۳۰, ۳۳, ۳۴, ۳۵, ۳۶, ۳۷,
۳۸, ۳۹, ۸۲, ۸۴, ۸۵, ۸۷, ۸۸, ۹۰,
۹۵, ۱۱۵, ۱۱۶, ۱۲۷, ۱۲۸, ۱۲۹,
۱۵۷, ۱۵۸, ۱۶۰, ۱۶۴, ۱۶۵, ۱۷۰,
۱۹۷, ۲۱۶

فقر روستایی, ۱۴, ۱۲۶, ۱۲۸, ۱۳۱,

۱۳۶, ۲۰۰

فقر فراگیر, ۳۷

فناوری, ۱۶, ۲۵, ۳۸, ۱۲۱, ۱۲۲, ۲۱۴,

فناوری اطلاعات و ارتباطات, ۱۴۱,

۲۰۴, ۲۰۵, ۲۰۹

قابلیت دسترسی, ۱۳۴, ۱۳۷

کارآموزی, ۸۳, ۹۱, ۹۳

سیستم حمل و نقل, ۱۳۳, ۱۳۴, ۱۳۶,
۱۳۷, ۱۳۸, ۱۴۲, ۱۴۳

سیستم‌های محلی ارتباطی, ۲۰۴

شرکت‌های تعاونی تولید, ۱۴۹, ۱۵۰,

۱۷۵, ۲۱۸

شرکت‌های تعاونی تولید مشاع, ۱۴۹,

۱۵۰

شرکت‌های تعاونی روستایی و عشایری,

۱۷۴

شرکت‌های سهامی زراعی, ۱۵۰, ۱۷۵

شرکت‌های تعاونی تولید مشاع, ۱۴۶

شوراهای اسلامی, ۱۶۰, ۱۷۴, ۱۸۷,

۱۸۸

طبیعت‌گردی, ۱۲۲, ۱۳۰, ۱۳۲, ۱۳۴,

۱۳۷, ۱۴۳

طرح بهسازی, ۱۷۴, ۱۸۵, ۱۹۰

طرح توسعه, ۷۶, ۸۰, ۱۹۴

طرح هادی, ۱۷۴, ۱۸۳, ۱۸۵, ۱۸۸,

۱۹۴, ۱۹۵, ۱۹۹, ۲۰۰

طرح‌های عمرانی, ۳۳, ۱۶۶

عدالت, ۲۰, ۱۱۸, ۱۲۸, ۱۲۹, ۱۵۰,

۱۶۰, ۲۱۴

عدالت اجتماعی, ۱۵۶, ۱۶۱, ۱۷۱, ۱۷۸,

۲۱۵

عدالت فضایی, ۶, ۱۴۵, ۱۴۶, ۱۵۱,

۱۵۲, ۱۵۳

عصر اطلاعات, ۲۰۴, ۲۰۵, ۲۱۲

- مزرعه تابع، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۱۲
- مزرعه مستقل متمرکز، ۱۰۰
- مشارکت، ۱۹، ۲۵، ۳۳، ۳۴، ۳۸، ۳۹، ۷۷، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۹، ۹۰، ۹۴، ۱۱۸
- ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۳۵، ۱۶۶، ۱۶۹، ۱۹۶
- مشارکت عمومی، ۳۳، ۷۶، ۷۷، ۸۰، ۹۴، ۹۵
- مقایسه تطبیقی، ۱۵۶
- منابع طبیعی، ۱۶، ۲۵، ۲۶، ۳۶، ۳۷، ۱۲۰، ۱۲۵
- مناسبات است شمارگرا، ۱۵۶، ۱۵۸
- نظام آموزشی، ۹۳
- نظریه سرمایه گذاری در روستا، ۱۱۵
- ۱۱۶
- نوسازی، ۱۴، ۲۴، ۲۵، ۲۷، ۲۸، ۳۲، ۳۹، ۱۲۶
- نوسازی و توسعه، ۱۴
- نوع مصرف، ۲۷
- نیازهای حاد، ۷۷، ۸۶
- واردات فناوری، ۷۶
- وضع مطلوب، ۱۴
- وضع موجود، ۱۴، ۲۰، ۸۰، ۸۷، ۸۹، ۹۰، ۹۲
- هزینه، ۱۰۷
- همیاری، ۸۱، ۱۰۹، ۱۱۱، ۲۱۸
- کارکنان فامیلی، ۱۰۴
- کارگزاران تغییر، ۸۲، ۹۱
- کارگزاران توسعه، ۷۹، ۸۸
- کالاهای واسطه، ۲۵
- کشاورزان خرده‌پا، ۳۳
- کشاورزی، ۳۱، ۳۲، ۳۴، ۹۲، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۶، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۷، ۱۸۹، ۱۹۵، ۱۹۸، ۲۱۴، ۲۱۹
- کارکنان فامیلی، ۱۰۰، ۱۱۲
- کارگزاران تغییر، ۷۶، ۷۹، ۹۲، ۱۵۲
- کشاورزان خرده‌پا، ۱۴۶، ۱۴۸
- کشاورزی بومی، ۱۱۶
- کشاورزی زیستی، ۱۱۶
- کشاورزی صنعتی، ۱۱۶، ۱۲۹
- گردشگری الکترونیک، ۱۳۴
- گرسنگی، ۳۶
- گونه‌شناسی، ۱۰۰
- مدیریت توسعه، ۳۲، ۱۹۸، ۲۱۸
- مدیریت توسعه، ۵، ۱۴، ۱۳۲، ۱۵۷
- ۲۰۵، ۱۷۶
- مراکز خدمات روستایی، ۱۴۶، ۱۴۹، ۱۶۰